

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสปฏิรูปสุขภาพไทยและแนวคิดการพัฒนาาระบบสุขภาพที่ปรากฏในแผนพัฒนาสุขภาพฉบับที่ 9 ของกระทรวงสาธารณสุข ที่จะประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2549 มีประเด็นสำคัญที่จะพัฒนาการให้บริการสุขภาพแบบองค์รวมที่มีคุณภาพมาตรฐานมีหลักประกันด้านสุขภาพให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งบริการโดยง่ายและตอบสนองความต้องการของประชาชน ร้านยาเป็นแหล่งบริการสุขภาพที่ฝังตัวอยู่ในชุมชนซึ่งในทางพฤตินัยแล้วยากที่จะปฏิเสธร้านยาว่า ร้านยามีใช้เครื่องมือในวงจรการบริการสุขภาพ ร้านยาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาคุณภาพบริการ

สภาเภสัชกรรมได้ระดมความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทของเภสัชกรรมชุมชน (การปฏิบัติงานเภสัชกรรมในร้านยา) ในระบบสุขภาพที่พึงประสงค์มีข้อสรุปแนวคิดการพัฒนาคุณภาพสถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน(ร้านยาแผนปัจจุบันที่มีเภสัชกรปฏิบัติการตลอดเวลาที่เปิดบริการ)ให้มีคุณภาพการบริการตามมาตรฐานของการปฏิบัติงานเภสัชกรรมชุมชนที่ดี เพื่อการบริการสุขภาพแก่ประชาชนแบบองค์รวม ทั้งการจ่ายยารักษาโรคในระดับปฐมภูมิ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การฟื้นฟู สุขภาพ การเชื่อมโยงระหว่างการดูแลผู้ป่วยจากระดับปฐมภูมิสู่ระดับทุติยภูมิ(ระบบการส่งต่อผู้ป่วย)

การพัฒนาร้านยาสู่มาตรฐานร้านยาเป็นการประกันคุณภาพการบริการ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การประยุกต์หลักการบริหารทางเภสัชกรรม(pharmaceutical care)สู่การปฏิบัติงานเภสัชกรรมชุมชนทุกกิจกรรมจะเป็นการพัฒนาการบริการสุขภาพที่มีคุณภาพแก่ประชาชน เพราะการบริหารทางเภสัชกรรมมีเป้าหมายที่ผลลัพธ์อันเหมาะสมที่พึงเกิดแก่ผู้ป่วย กลุ่มนักวิชาการเภสัชกรรมคลินิกได้ร่างมาตรฐานการบริหารทางเภสัชกรรมและการปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชนที่ดี นำเสนอให้สมาคมเภสัชกรรมชุมชน ปัจจุบันสำนักงานอาหารและยาและสมาคมเภสัชกรรมชุมชน ได้จัดทำมาตรฐานร้านยาและสภาเภสัชกรรมเห็นชอบกำหนดให้ร้านยาเข้าร่วมพัฒนาร้านยามาตรฐานแบบสมัครใจตั้งแต่ เมษายน 2545

ในการพัฒนาสถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชนนอกจากจะปฏิบัติตามแนวมาตรฐานของสมาคมวิชาชีพสิ่งที่ควรตระหนักร่วมด้วยคือความต้องการของผู้บริโภคเพื่อให้การบริการตอบสนองตามสิ่งที่ผู้

บริโกลประสงคั้ ดังนั้นเพื่อเป็นการจัดลำดับและรูปแบบที่ค้องพัฒนาการปฏิบัติงานในสถานปฏิบัติ การเกศัชกรรมชุมชนให้สอดคล้องตรงกับความต้องการที่แท้จริงในแต่ละชุมชน การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่ง ศึกษาความต้องการการบริการทางเกศัชกรรมชุมชนของกลุ่มประชากรโดยรอบ และวิเคราะห์ปัจจัย ต่างๆเช่น อายุ การศึกษา รายได้ และ อาชีพ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจมีอิทธิพลต่อความต้องการบริการ

การศึกษาครั้งนี้ได้เลือกสถานปฏิบัติการเกศัชกรรมชุมชน (ศูนย์ฯ มฉก.) คณะเกศัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เป็นกรณีศึกษา และเลือกประชาชนโดยรอบเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ บริโกลท้องถิ่น ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานปฏิบัติการเกศัชกรรมชุมชนให้เป็น สถานบริการสุขภาพที่มีคุณภาพมาตรฐานของสมาคมวิชาชีพและสอดคล้องตามประสงค์ของผู้บริ โกล นอกจากนี้ภาคการศึกษาเกศัชศาสตร์สามารถใช้เป็นแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรปรับปรุงเนื้อหาวิชา ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเกศัชกรรมชุมชน การบริหารทางเกศัชกรรม เพื่อการผลิตเกศัชกรรมชุมชน ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับการกั้ที่พึงประสงค์ของผู้บริ โกล

วัตถุประสงค์

1. วัตถุประสงค์หลัก เพื่อกำหนดรูปแบบการปฏิบัติงานเกศัชกรรมชุมชน โดยอาศัยข้อมูล ความต้องการการบริหารทางเกศัชกรรมชุมชนและกิจกรรมบริการ ในกลุ่มผู้บริโกลที่มีระดับการศึกษา อายุ รายได้และอาชีพที่แตกต่างกัน
2. วัตถุประสงค์เฉพาะ
  - 2.1 ศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการช้ของของผู้บริโกล
  - 2.2 ศึกษาระดับความต้องการประเภทกิจกรรมการบริการในสถานปฏิบัติการ เกศัชกรรมชุมชน
  - 2.3 ศึกษาระดับความต้องการของการบริหารทางเกศัชกรรมขณะช้
  - 2.4 ศึกษาระดับความสำคัญของคุณสมบัติของบุคลากรที่ปฏิบัติงานจ่ายยาในสถาน ปฏิบัติการเกศัชกรรมชุมชน
  - 2.5 วิเคราะห์ระดับความต้องการที่แตกต่างกันอันเนื่องจากคุณลักษณะที่แตกต่างกัน ของกลุ่มตัวอย่างเช่น อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ อาชีพ กลุ่มประชาชน ทั่วไป บุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขอบเขตการวิจัย

ดำเนินการศึกษาเฉพาะในกลุ่มประชากรที่เป็นลูกค้าของศูนย์ฯ มฉก. ได้แก่ ประชาชนทั่วไป นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

นิยามตัวแปร

1. “ศูนย์ฯ มฉก.” หมายถึงสถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชนที่ดำเนินการ โดยคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
2. “ประชากร” หมายถึงผู้มาใช้บริการของศูนย์ฯ มฉก. เท่านั้น แบ่งออกเป็นสามประเภทคือ ประชาชนทั่วไป บุคลากร และนักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
3. “สถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน” หมายถึง ร้านยาแผนปัจจุบันที่มีเภสัชกรปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลาที่เปิดบริการ
4. “การบริหารทางเภสัชกรรมชุมชน” หมายถึง กิจกรรมการต่างๆ ที่ให้บริการต่อผู้ใช้งานที่มารับบริการที่สถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน โดยมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ของยาที่พึงประสงค์ และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อผู้ใช้งาน
5. “การปฏิบัติงานเภสัชกรรมชุมชน” หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมบริการและกิจกรรมการบริหารทางเภสัชกรรมที่ปฏิบัติในสถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบและลำดับความสำคัญประเภทกิจกรรมการบริการในสถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชนให้สอดคล้องกับความประสงค์ของผู้บริโภค
2. เพื่อพัฒนาและกำหนดรูปแบบการบริการ การบริหารทางเภสัชกรรมในสถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค
3. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต โดยเฉพาะในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทางเภสัชกรรม และการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานในสถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชนเพื่อการผลิตเภสัชกรชุมชนที่มีคุณภาพสอดคล้องต่อการปฏิบัติงาน